

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR.....	XV
ŞEKİL LİSTESİ.....	XVII
EKLER LİSTESİ.....	XIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM MODERNLEŞME DÖNEMİ OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA UYGULANAN KURALLAR SİSTEMİ

I. ŞERİYE MAHKEMELERİ VE ŞERİYE MAHKEMELERİNDE UYGULANAN KURALLAR SİSTEMİ	13
A. Şeriye Mahkemeleri: Genel Olarak	13
B. Modernleşme Döneminde Şeriye Mahkemelerinin Bağlı Olduğu Birim: Şeyhülislamlık	16
C. Şeriye Mahkemelerinde Uygulanan Kurallar Sistemi: Fıkıh	19
1. Mecelle-yi Ahkâm-ı Adliye'nin Yürürlüğe Girmesinden Önce Fıkıh Kurallarının Yer Aldığı Kaynaklar	20
2. Mecelle-yi Ahkâm-ı Adliye'nin Yürürlüğe Girmesinden Sonra Fıkıh Kurallarının Yer Aldığı Kaynaklar	25
D. Kadının Fıkıh Eğitimi.....	30
1. Modernleşme Dönemine Kadar	30
2. Modernleşme Dönemi İhtisas Okulunda Kadı Eğitimi	31
a. Muallimhâne-yi Nüvvâb	32
b. Mekteb-i Nüvvâb.....	36

c. Medresetü'l-Kudât	40
II. NİZAMİYE MAHKEMELERİ VE NİZAMİYE MAHKEMELERİNDE UYGULANAN KURALLAR SİSTEMİ.....	41
A. Tarihsel Gelişim: 1879'a Kadar Nizamî Yargı.....	41
B. Modernleşme Döneminde Kavânin ve Nizamât Kavramları.....	45
1. Kanun-u Esâsî'den Önce Kavânin ve Nizamât	46
2. Kanun-u Esâsî'den Sonra Kavânin ve Nizamât	48
C. Nizamiye Mahkemeleri Bakımından Mecelle	56
D. Nizamî Yargı Teşkilatında Yer Alan Adliye Görevlilerinin Eğitimi	59
a. Mekteb-i Hukuktan Önce.....	64
b. Mekteb-i Hukuk	66
E. Modernleşme Dönemi Hukuk Kavramı ve Hukukun Tasnifi.....	70
1. Hukuk Kavramı	70
2. Hukukun Tasnifi.....	73

İKİNCİ BÖLÜM
ŞERİYE MAHKEMELERİNDE
UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMÜNÜN KAYIT
ALTINA ALINMASI

I. ŞERÎ YARGIDA UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMÜ SÜRESİNCE TUTULAN MAHKEME DEFTERLERİ	77
A. Modernleşme Dönemine Kadar: Şeriye Sicilleri.....	77
B. Modernleşme Dönemi: Dava Zabıt Defterleri ve Şeriye Sicilleri...81	
1. Dava Zabıt Defterleri ve Dava Zabıtları.....	85
a. Dava Zabıt Defterleri (<i>le registre des procès-verbaux</i>).....	85
b. Dava Zabıtlarının Düzenlenme Biçimi	88
i. 1879 tarihli Talimat'a Göre Muhakemenin Başlamasından Önce İddia ve Müdafaanın Kaydedilme Biçimi.....	89

ii. 1879 tarihli Talimat'a Göre Muhakemenin Başlamasından Sonra Yargılama İşlemlerinin Zabıt Defterlerine Kaydedilme Biçimi.....	92
2. Şeriye Sicilleri ve Şerî İlâmlar	93
a. Şeriye Sicilleri (<i>le registre des jugements</i>)	93
b. Şerî İlâmların Düzenlenme Biçimi.....	94
II. MECELLE-Yİ AHKÂM-I ADLİYE'DEN ÖNCE HAZIRLANAN ŞERÎ İLÂMLAR.....	96
A. Sakk Kitapları: Sakk-i Şanizâde ve Sakk-i Debbağzâde.....	98
B. Sakk Kitaplarından Şerî İlâm Örnekleri	100
1. Sakk-i Şanizâde'den	100
2. Sakk-i Debbağzade'den.....	101
C. Sakk Kitaplarında Yer Alan Şerî İlâm Örneklerinin İncelenmesi	102
D. Mecelle-yi Ahkâm-ı Adliye'nin Yürürlüğe Girmesinden Önce Şerî İlâmların Şeyhülislamlıkta Denetlenip Denetlenmediğinin İncelenmesi.....	106
1. Meclis-i Tetkikât-ı Şeriye	106
2. Fetvahâne.....	109
III. MODERNLEŞME DÖNEMİNDE KADI KARARLARININ MERKEZİ DENETİMİ: ŞERÎ TEMYİZ USÛLÜNÜN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİ.....	113
A. Şerî İlâmların Olağan/Sistematik Kontrolü: Şerî Yargıda Temyiz	114
B. Fetvahânedeki Temyiz Denetimi	117
1. Usûl-ü Meşrûaya Uygunluk Denetiminin Tespiti: Ali Haydar Efendi'nin Eserleri	118
a. Tatbikât ve Mebâhis Eserlerinin Bölümleri.....	120
b. Tatbikât ve Mebâhis Eserlerinin Modernleşme Döneminde Şerî Yargıda Uygulanan Temyiz Denetiminin Tespitindeki Yeri	125
C. Meclis-i Tetkikât-ı Şeriye'de Temyiz İncelemesi.....	127

IV. MECELLE'NİN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNDEN SONRA HAZIRLANAN ŞERÎ DAVA BELGELERİNİN İNCELENMESİ..	134
A. İlâm Örneklerinin İncelenmesi	138
1. Mahkeme ve Taraf Teşkili (<i>Mahkeme ve Teşkil-i Tarafeyn</i>)	138
2. Dava Beyanı (<i>Sûret-i Dava</i>)	141
a. Dava Konusunun Bilinir Olması	143
b. Dava Konusunun Dinlenebilirliği: Kadının Görevli Olması	148
3. Davalının Cevabı (<i>Sûret-i Cevâb</i>): İnkâr	150
4. İspat Vasıtaları ve Şahit Beyanları (<i>Esbâb-ı Sübutiye ve İstima-ı Şuhûd</i>)	153
5. Şahitlerin Güvenilirlik Soruşturması (<i>Tezkiye-i Şuhûd</i>)	156
6. Hüküm (<i>Sûret-i Hüküm</i>)	161
7. Tarih ve İmza	163
B. Dava Belgesi Örneklerinde Mecelle	163
V. MODERNLEŞME DÖNEMİ ŞERÎ YARGIDA KULLANILAN MÜFTÜ FETVALARINDA MECELLE'NİN ETKİSİ	169
A. Zabıt Defterlerinde Müftü Fetvası Örnekleri	171

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
NİZAMİYE MAHKEMELERİNDE
UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMÜNÜN KAYIT
ALTINA ALINMASI

I. NİZAMÎ YARGIDA UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMÜ SÜRESİNCE TUTULAN KAYITLARIN TESPİTİ	177
A. Kullanılacak Temel Kaynaklar	181
1. Adliye Nezaretince Yayınlanan Evrak Örnekleri	181
2. Sakk-i Adli Eserleri	182
a. Sakk-i Adli Kavramı	182

b. Mahkeme-yi Temyiz Hâkimi Şevki Efendi'nin "Sakk-i Adlî-yi Hukukî" Eseri.....	185
3. Mahkeme Defterleri	187
B. Nizamî Yargıda Mahkeme Kaleminde Tutulan Defter Çeşitleri .	190
1. Dilekçe (<i>İstida</i>) Defteri.....	190
2. Celp Defteri.....	192
3. Senet Defteri	193
4. Zabıt Defteri.....	194
5. Karar Defteri	195
6. İlâm Defteri	197
7. Hasilât Defteri.....	198
C. 1879 tarihli UMHKM'de Esaslı Değişiklik: 1911 tarihli Ek (<i>Zeyl</i>) Maddeler'in Yürürlüğe Girmesi.....	199
II. İDDİA VE MÜDAFAANIN MAHKEMEYE BİLDİRİLME BİÇİMİ VE İÇERİĞİ.....	205
A. Uyuşmazlığın Nizamî Yargı Önüne Taşınması: Dava Açma Dilekçesi.....	205
B. İhtiyari Cevap Dilekçesi.....	213
III. 1911 TARİHLİ EK MADDELERİN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNDEN SONRA İDDİA VE MÜDAFAANIN MAHKEMEYE BİLDİRİLME BİÇİMİ VE İÇERİĞİ: DİLEKÇE TEATİSİNİN ZORUNLU HÂLE GELMESİ.....	215
A. Yazılı Yargılama: Genel Olarak Dilekçe Teatisi Hakkında	216
B. Dava Açma ve Dava Dilekçesi.....	218
1. Dava Açma Dilekçesi.....	218
2. Dava Dilekçesi.....	219
C. Zorunlu Cevap Dilekçesi.....	222
D. Cevaba Cevap Dilekçesi.....	226
E. İkinci Cevap Dilekçesi.....	229
IV. NİZAMÎ YARGIDA DURUŞMA TUTANAKLARI VE MAHKEME KARARLARI.....	231

A. 1911 tarihli Ek Maddelerin Yürürlüğe Girmesinden Önce Hazırlanan Duruşma Tutanakları ve Mahkeme Kararları.....	232
1. Duruşma Tutanakları	234
a. Duruşma Tutanaklarının İçerik Bakımından İncelenmesi.....	235
2. Mahkeme Kararları (<i>Nizamî İlâmlar</i>)	242
B. 1911 tarihli Ek Maddelerin Yürürlüğe Girmesinden Sonra Duruşma Tutanakları ve Mahkeme Kararları.....	248
1. Duruşma Tutanakları	250
2. Mahkeme Kararları (<i>Nizamî İlâmlar</i>)	257
SONUÇ	263
KAYNAKÇA.....	269
EKLER.....	285
İÇERİK, KULLANILAN KAYNAKLAR VE YÖNTEM HAKKINDA	315